

Rapport: Uitkeringsgerechtigden en de Raadsvergoeding

Mei 2025

Nederlandse Vereniging
voor Raadsleden

Kernboodschap

De toegang van uitkeringsgerechtigden tot het raadslidmaatschap wordt onnodig beperkt. De huidige regeling rond de raadsvergoeding ondermijnt het algemeen passief kiesrecht en sluit mensen met een uitkering feitelijk uit van deelname aan de lokale democratie.

Aanleiding

Hoewel elk raadslid recht heeft op een vergoeding, worden raadsleden met een uitkering in de praktijk geconfronteerd met inhoudingen op hun uitkering of zelfs volledige stopzetting ervan. Dit zorgt voor financiële onzekerheid, angst voor fraudeverdenkingen en maakt het ambt onaantrekkelijk of zelfs onhaalbaar.

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden ontvangt met regelmaat meldingen van (kandidaat-)raadsleden met een uitkering die tegen problemen aanlopen. Dit rapport brengt deze problematiek in kaart en doet aanbevelingen voor verbetering.

Gesprekspartners

Voor dit rapport is gesproken met ervaringsdeskundigen, die als uitkeringsgerechtigden op enig moment problemen hebben ondervonden door de raadsvergoeding. Zij hebben zich in een eerder stadium uit eigen beweging gemeld bij de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, of zijn via derden met de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden in contact gebracht.

Publicatiedatum: 19 mei 2025

Dit rapport is een herziene versie van het in mei 2024 door de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden opgestelde en gepubliceerde Rapport: Uitkeringsgerechtigden en de Raadsvergoeding.

Huidige regeling

(Uit circulaire 2015): Indien een raadslid reeds een uitkering (WW, WAO, WIA, Waz, ZW, Wajong of een toeslag op één van deze uitkeringen op grond van de Toeslagenwet) van UWV ontvangt op het moment dat betrokkene raadslid of commissielid wordt, moet het raadslidmaatschap altijd worden gemeld aan het UWV.

Raadslid ontvangt de vergoeding waar hij of zij recht op heeft. De uitkering die het raadslid ontvangt zal gedurende de ambtsperiode worden aangepast op de maximaal te ontvangen uitkering.

Indien een raadslid zijn/haar/hen uitkering wil behouden, dient de betrokkene bij de griffier aan te geven dat de hoogte van de raadsvergoeding moet worden gekort, zodat er geen negatieve gevolgen ontstaan voor de hoogte van de uitkering die betrokkene ontvangt.

Gevolgen regeling

Uit gesprekken met ervaringsdeskundigen zijn een aantal aangrijpende situaties naar voren gekomen waarin de huidige regelgeving onnodige negatieve ervaringen met zich meebrengt, en het ambt als zodanig als onaantrekkelijk beschouwd. Daarbij werd meermaals gewezen op de onduidelijkheid rondom de aangepaste vergoeding waar de persoon in kwestie recht op heeft, de gevolgen voor het ambt, en de gevolgen na het ambt (ofwel: de situatie na de regeling).

In de praktijk blijkt deze regeling:

- Onduidelijk, complex en moeilijk uitvoerbaar
- Onvoldoende bekend bij uitvoeringsinstanties (zoals UWV en griffies)
- Angst voor fraude in de hand te werken
- Een gevoel van ongelijkheid te creëren
- Gevolgen te hebben voor na het ambt
- Het raadswerk onnodig onaantrekkelijk te maken

Problematiek

1. Onduidelijkheid en complexiteit

"Ik wilde mijn vergoeding laten korten, maar niemand wist hoe dat moest."

Meermaals kwam in gesprekken naar voren dat uitkeringsgerechtigden veel moeite kost om een regeling te treffen die ervoor zou zorgen dat de raadsvergoeding verminderd zou worden, zodat de uitkering niet in het geding zou komen.

De huidige procedure wordt dan ook als onduidelijk ervaren. Daarbij helpt niet dat er zowel bij de griffier als bij het UWV weinig expertise bestaat. Zo gaven vrijwel alle gesprekspartners aan dat ze in gesprek met het UWV over een aanpassing van de raadsvergoeding, als negatief ervaren hebben.

2. Angst voor fraudeverdenkingen

"Ik voelde me gedwongen om het raadslidmaatschap op te geven, uit angst voor problemen met mijn uitkering."

Eén van de gesprekspartners gaf aan zo bang te zijn om als fraudeur bestempeld te worden dat werd afgezien van het raadslidmaatschap: een direct gevolg van de onduidelijk geachte regeling rondom de vergoeding en de op dat moment ontvangen uitkeringen en de uit eigen ervaring ondervonden problematiek rondom bijverdiensten en de uitkering.

Het is een sentiment, of angst om als fraudeur gezien te worden, dat bij alle gesprekspartners de boventoon voerde. De algemeen (en publiekelijk) bekende gevolgen hebben hier niet aan bijgedragen. Door dit gegeven in combinatie met de onduidelijkheid rondom de huidige regeling en de aanpassing op de vergoeding, gaven gesprekspartners aan dat ze liever in zijn geheel af wilden van de vergoeding.

De gevolgen die een te hoge raadsvergoeding met zich mee zouden brengen, in combinatie met de onduidelijkheden die bestaan rondom de regeling, zorgen in de optiek van de gesprekspartners ervoor dat het ambt onnodig onaantrekkelijk wordt gemaakt voor mensen die een uitkering ontvangen.

3. Oneerlijke Behandeling

"Het voelt als een straf voor mensen die maatschappelijk actief willen zijn."

Het gevoel dat overheerst bij alle gesprekspartners is dat het ambt niet voor uitkeringsgerechtigden is weggelegd. De vergoeding wordt ervaren als last, in plaats van een tegemoetkoming aan het inzetten voor de maatschappij en/of ter compensatie voor het geleverde werk.

Er luidt dan ook een duidelijke kritiek op de huidige regeling: waar ieder raadslid recht heeft op een raadsvergoeding, wordt alleen een raadslid met een uitkering gekort op het inkomen. Twee gesprekspartners gaven aan hierdoor af te hebben gezien van het raadslidmaatschap. Zo gaf één van de gesprekspartners aan dat "mensen met een uitkering, die aangeven maatschappelijk actief te willen blijven en iets voor de samenleving terug te willen doen, daarvoor 'afgestraft' worden [in de huidige situatie]".

Daarnaast is er aangegeven dat de huidige regeling onderscheid maakt in raadsleden met een uitkering hoger dan de raadsvergoeding en raadsleden met een uitkering die lager dan de raadsvergoeding is. Zo is er aangegeven dat in het eerste geval, raadslid zowel de uitkering als de raadsvergoeding ontvangt. Indien dit daadwerkelijk het gevolg van de huidige regeling is, zou dit aangepast moeten worden.

Zo gaf één gesprekspartner aan: "als ik hetzelfde werk doe, en daar een lagere vergoeding voor krijg, dan hoeft het voor mij eigenlijk niet. Ik zou graag een ander perspectief willen aanbieden, en de werkzaamheden zijn heel goed te combineren met mijn huidige situatie [arbeidsongeschikt]. Maar zo hoeft het voor mij niet".

Een andere gesprekspartner nam aanstoot aan de ongelijke situatie ten aanzien van andere raadsleden: "hoewel het mij niet zozeer gaat om die vergoeding, voelt het wel oneerlijk. Hetzelfde doen, minder ontvangen".

Een derde gesprekspartner gaf aan: "je bent eigenlijk de enige die gekort wordt op een vergoeding. Studenten, gepensioneerden en werkenden krijgen het hele bedrag. Je zit al niet in de rooskleurigste situatie. En ik had het toch heel goed kunnen gebruiken. Maar uiteindelijk doe je het voor de mensen die op je stemmen".

4. Gevolgen Na het Ambt

"Ik verloor mijn uitkering na mijn raadslidmaatschap. UWV vond dat ik blijkbaar kon werken."

Naast de als moeizaam ervaren regelgeving, en de gevolgen van de regeling voor de onaantrekkelijkheid van het ambt, kunnen er ook na het ambt (ernstige) problemen ontstaan. Zo gaf één van de gesprekspartners aan problemen te ondervinden met het UWV, die na de ambtsperiode oordeelde dat de persoon in kwestie niet langer dan arbeidsongeschikt beschouwd kon worden. Het raadswerk had immers laten zien dat de persoon in kwestie wel degelijk in staat is gebleken om een X aantal uur te kunnen werken.

Uiteindelijk resulteerde dit in het opschorten van de uitkering, met een rechtszaak als gevolg om dit besluit teniet te doen. Momenteel heeft de persoon in kwestie financiële problemen en moeite om aan levensbehoeften te kunnen voldoen.

5. Impact op Democratische Participatie

De genoemde problemen zorgen ervoor dat mensen met een uitkering het raadslidmaatschap mijden. Hiermee wordt een grote groep inwoners uitgesloten van politieke vertegenwoordiging. Dat kan niet de bedoeling zijn; zeker als we willen streven naar een diverse volksvertegenwoordiging waar verschillende geluiden vertegenwoordigd zijn.

Aanbevelingen

Na gesprekken gevoerd te hebben met uitkeringsgerechtigde raadsleden en commissieleden, dringt de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden aan om de volgende drie zaken te waarborgen.

1. Zorg voor heldere en toegankelijke informatie

Allereerst is het van groot belang dat de huidige regelingen rondom het ontvangen van een raadsvergoeding en het ontvangen van een uitkering duidelijk zijn bij zowel de (kandidaat)raadsleden als de uitvoeringsinstanties. Ervaren wordt dat dit op dit moment niet het geval is: hier zou dus meer aandacht naar uit moeten gaan.

Maak informatie over de combinatie van raadsvergoeding en uitkering eenduidig en breed beschikbaar – voor raadsleden, griffiers én uitvoeringsinstanties.

2. Laat het raadslidmaatschap géén invloed hebben op het recht op uitkering

Raadswerk is geen betaalde arbeid in traditionele zin. Het moet daarom geen aanleiding zijn tot herkeuring van arbeids(on)geschiktheid of verlies van rechten. Arbeidsongeschikte raadsleden dienen niet opnieuw gekeurd te worden naar aanleiding van hun raadslidmaatschap.

3. Neem de angst voor fraude weg

Zorg voor een vangnet of bescherming voor raadsleden die te goeder trouw handelen. Laat de verantwoordelijkheid voor correcte verrekening niet (volledig) bij het raadslid liggen.

Aanpassingen van de regeling

Daarnaast heeft de vereniging, gezamenlijk met de gesprekspartners, enkele concrete voorstellen tot een aanpassing of vervanging van de huidige regeling opgesteld, die de problematiek waar mogelijk kunnen doen wegnemen.

a. Versimpeling en bescherming

Laat de raadsvergoeding uitbetaald worden zoals gebruikelijk. Zorg er vervolgens automatisch voor dat de uitkering tijdelijk wordt opgeschort (indien de vergoeding hoger is), zonder verlies van rechten na afloop. Verantwoordelijkheid ligt bovendien bij uitvoeringsinstanties, niet bij het raadslid zelf.

a. No-Risk Variant (vrijwilligersvergoeding)

Raadsleden kiezen voor een maximale vrijwilligersvergoeding in plaats van de raadsvergoeding. Dit voorkomt elk risico op kortingen of terugvorderingen, aangezien je automatisch voldoet aan alle eisen. Het nadeel is wel dat het raadslid dan niet dezelfde vergoeding ontvangt als collega's zonder uitkering, wat als oneerlijk wordt ervaren.

b. Onbelaste vergoeding (juridisch-fiscale herziening)

Maak de raadsvergoeding fiscaal en juridisch onbelast voor raadsleden. Dit zorgt ervoor dat de raadsvergoeding voor mensen met een uitkering niet langer van invloed zal zijn op de bijverdienste: uitkeringen zoals WW, WIA of bijstand worden verlaagd als iemand inkomen verwerft. Als de raadsvergoeding géén belastbaar inkomen meer is, telt deze dus niet mee als "verdiensten" — en hoeft de uitkering niet gekort te worden.

Dit leidt bovendien tot minder administratieve rompslomp. Geen ingewikkelde meldingen, minder kans op fouten, en dus ook minder angst voor terugvorderingen of fraudeverdenkingen.

Daarnaast zorgt het voor een eerlijke behandeling: alle raadsleden, ongeacht hun inkomensbron, ontvangen dezelfde vergoeding. Dit voorkomt dat juist mensen in kwetsbare posities er financieel op achteruitgaan als ze zich maatschappelijk inzetten.

Standpunt Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

Een inclusieve democratie vraagt om een toegankelijk ambt voor iedereen – óók voor mensen met een uitkering. Het is tijd voor een regeling die niet straft, maar ondersteunt. Zodat betrokken burgers zich zonder angst of belemmering kunnen inzetten voor hun gemeente.

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden is van mening dat een gezonde, inclusieve democratie vereist dat iedereen, ongeacht inkomensbron of arbeidspositie, raadslid kan worden. Laat het raadslidmaatschap niet langer een financieel risico zijn – maar een recht voor iedere betrokken burger.